

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ

*Довгаль Андрій Олександрович,
Наумук Ірина Миколаївна
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

Анотація. Програмно-педагогічний засіб вирізняється серед традиційного методичного забезпечення як способом зберігання, представлення та подання навчального матеріалу, так і організацією роботи з ним. Методично обґрунтоване використання мультимедійних,

можливість для вчителя здійснювати управління навчально-пізнавальною діяльністю учня надають змогу говорити про реалізацію комп'ютерної технології навчання у широкому комплексному розумінні. Все це у поєднанні з диференційованим навчанням якісно підвищує навчальний процес.

Ключові слова. Навчальний процес, диференційоване навчання, програмно-педагогічний засіб.

Під впливом зростаючих вимог життя збільшується об'єм і підвищуються вимоги до якості знань, що підлягають засвоєнню в школі. За своїми природними здібностями, темпом роботи і т. д. учні значно відрізняються один від одного. Часто в одному класі можна знайти школярів як з дуже високим, так і з дуже низьким рівнем якості знань. Вчитель зазвичай обирає методи і форми навчання, орієнтовані на середнього учня. При цьому слабким і сильним учням приділяється мало уваги. В цих умовах учні зі здібностями працюють без особливої напруги, а слабкі учні відчувають.

Тож необхідна така організація навчального процесу, яка дозволила б враховувати відмінності між учнями і створювати оптимальні умови для ефективної навчальної діяльності всіх школярів, тобто виникає необхідність перебудови змісту, методів, форм навчання, що максимально враховує індивідуальні особливості учнів. І підходом, який враховує ці особливості, є диференціація.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки однією з актуальних проблем на ряду з компетентнісним підходом є проблема диференціації навчання. Особливо якщо розглядати різну підготовленість учнів. Тому, вивчення особливостей диференціації, особливо на уроках інформатики, є важливим напрямком дослідження.

Облік в навчанні індивідуальних особливостей учнів є важливим психолого-педагогічним завданням. У психології і педагогіці існує поняття «Індивідуальний підхід» – це психолого-педагогічний принцип, згідно якому в навчанні враховується індивідуальність кожної дитини як прояв особливостей його психофізіологічної організації в її неповторності, своєрідності, унікальності [6, с. 270].

Для сучасного шкільного навчання все набагато складніше: учнів багато, а вчитель один, тому дуже складно побудувати навчальний процес відповідно до індивідуальних особливостей кожного учня. Тому часто використовується такий підхід: виділяються окремі групи учнів,

навчання яких будується по-різному. Кожна група учнів, що має схожі індивідуальні особливості, йде своїм шляхом. У даному випадку мова йде про диференційованому навчанні [3, с. 216-217].

Набагато ширше розглядає диференційоване навчання І.М.Чередов. Він включає в це поняття не тільки навчання по різних планах і програмах, але і «такий процес навчання на уроках, який припускає глибоке вивчення індивідуальних особливостей учнів, їх класифікацію за типологічними групами і організацію роботи цих груп над виконанням специфічних навчальних завдань, які сприяють їх розумовому і етичному розвитку» [7, с. 67].

Нині виділяються два основні типи диференціації навчання: зовнішня диференціація і внутрішня.

Зовнішня диференціація характеризується: створенням однорідних груп учнів за здібностями, інтересам, схильностям; організацією в цих групах однорідного середовища, наочно і соціально жорстко орієнтованою (вивчення окремих предметів, їх циклів, орієнтація на підготовку у вуз з гарантією надходження в нього і тому подібне). Зовнішня диференціація реалізується в організації роботи профільних класів, факультативів, гімназій і ліцеїв [2 с. 303].

Внутрішній диференціації на відміну від зовнішньої властиві: створення змішаних (різнорідних) класів, де дітей спочатку не розділяють за здібностями; облік індивідуально – типологічних особливостей дітей здійснюється в спеціально створених групах класу; розділення на групи може бути явним або неявним, склад груп міняється залежно від поставленого навчального завдання [2 с. 304].

Слід відзначити рівневу диференціацію як один з видів внутрішньої диференціації. Рівнева диференціація ґрунтується на плануванні результатів навчання: явному виділенні рівня обов'язкової підготовки і формуванні на цій основі підвищених рівнів оволодіння матеріалом [3, с.218].

Принцип індивідуального підходу в дидактиці припускає облік особливостей учнів, які впливають на навчальну діяльність і від яких залежать результати навчання. Існує багато типологій особливостей, розроблених різними ученими. Наприклад, Ю.К. Бабанський визначає наступні критерії для визначення навчальних можливостей учнів і подальшого розділення їх на групи: рівень розвитку психічних процесів і властивостей в мисленні і насамперед уміння виділяти істотне в тому,

що вивчається, а також самостійність мислення школярів; сформованість навиків і умінь навчальної праці і, перш за все, уміння раціонально планувати навчальну діяльність, здійснювати самоконтроль в ученні і виконувати в належному темпі основні навчальні дії; відношення до учення, що ведуть інтереси і схильності; ідейно-етична вихованість, усвідомлення необхідності навчальної дисципліни, наполегливість при виконанні навчальних вимог; працездатність; освітня підготовленість за раніше пройденим матеріалом [1, с. 190].

На основі узагальнення педагогічних і методичних досліджень розроблена концепція диференціації навчання, в якій підкреслюється, що "диференціація виступає як визначальний чинник демократизації і гуманізації системи освіти". Можна виділити такі цілі диференціації навчання.

Реформування освіти в Україні в найближчі роки передбачає її перебудову з метою впровадження в освітню практику таких технологій, які б створили максимально сприятливі умови для розвитку і саморозвитку особистості учня, виявлення та активного використання його індивідуальних особливостей у навчальній діяльності.

Реформування шкільної освіти має на меті зробити її більш якісною шляхом забезпечення широких можливостей для розвитку, навчання та виховання творчої особистості, в результаті яких вона буде підготовлена до активного, самостійного життя в суспільстві. Таке складне завдання можна вирішити шляхом використання інноваційних технологій навчання, серед яких чільне місце займають комп'ютерні технології. Вони відкривають нові можливості вдосконалення навчальної діяльності.

Засоби комунікації створюють навколо індивіда настільки насичену інфосферу, що це не може не позначатися на його особистості. Сама цивілізаційна динаміка вимагає формату людини певного типу – здатної вирішувати проблеми, загострені перебігом суспільного розвитку. Завдяки глобалізації ЗМІ, комп'ютерних мереж та доступності інформдозвілля виникає глобальна мода на певну музику, стиль одягу, поведінка тощо [5, с.65].

Для розуміння процесів, що відбуваються в сучасному медіаоточенні, молодій людині, в тому числі і вчителю, слід володіти особливими знаннями, комунікативними та інформаційними вміннями

та навичками, здатністю до критичного аналізу, яку можна сформувати завдяки організованій і цілеспрямованій медіаосвіті [4, с. 162].

Ефективність навчання з використанням сучасних гаджетів пояснюється значним унаочненням програмного матеріалу, що дозволяє краще зрозуміти та засвоїти абстрактні поняття, сформувати практичні вміння та навички.

На особливу увагу заслуговують програмно-педагогічні засоби. Програмний педагогічний засіб надає можливість учням як самостійно ознайомитись з окремими фрагментами теми, так і в навчальному класі. В кінці можна перевірити, як діти засвоїли даний матеріал за допомогою тестування, яке міститься у програмі, в вікні тестової форми видно, як відповів учень на питання: правильно чи неправильно.

Даний електронний засіб надає можливість вчителю демонструвати навчальні відеоролики; знайомити з явищами, що мають звукове відображення; проводити практичні та лабораторні роботи. Це дає можливість поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо – та відеоінформацію. А комп'ютери, оснащені мультимедіа, можуть відтворювати одночасно кілька видів інформації самого різноманітного характеру, що впливає на перспективи розвитку та форми сучасного процесу навчання.

Отже, вирішення будь-яких проблем у навчанні в першу чергу, неможливе без постійного дотримання правил: не вийде нічого, якщо немає взаєморозуміння, співпраці між дорослими і дітьми, взаємної пошани. Виховання і навчання людини – завдання складне, багатогранне, завжди актуальне. У кожній дитині закладений величезний потенціал, реалізація якого багато в чому залежить від дорослих. І завдання вчителя головним чином полягає в тому, аби допомогти учневі стати вільною, творчою і відповідальною особистістю, здібною до самовизначення, самоствердження і самореалізації.

Література

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения / Ю.К. Бабанский //.– М.: Педагогика, 1977. 305 с.
2. Майсенюк Н. Педагогіка / Н. Майсенюк // . Навчальний посібник. Видання п'яте 2007 р. 450 с.

3. Галузник В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Навчальний Посібник В.М. Галузник, М.І. Сметанський, В.І.// Шахов 2-ге вид., випр. I доп. 2003 р. 416 с.

4. Наумук І. Розвиток медіаосвіти в Україні: сучасний стан та вимога сьогодення / І. Наумук // Молодь і ринок. – 2015. – №. 3. – С. 162-166.

5. Олексенко Р.І. Вплив комунікацій на ціннісні орієнтири особистості / Р. І. Олексенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2015. – №. 62. – С. 65-73.

6. Харламов Н.Ф. Учебное пособие 4-изд. / Н.Ф. Харламов //, перераб. И доп. – М. : Гардарики 2000. 519 с.

7. Чередов И.М. Формы учебной работы в средней школе / И.М. Чередов //.– М. : Просвещение,1988.-159с.